

Interne notater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

90/19

18. juni 1990

ARBEIDET MED SOSIALT UTSYN: ERFARINGER OG PLANER

Gruppe for sosial rapportering

Innhold	Side
1. Innledning	1
2. Redaksjon og organisering	1
3. Samarbeid mellom redaksjon og forfattere	3
4. Tids- og ressursbruk	3
5. Tekniske løsninger	6
6. Kapittelinnndelingen i Sosialt utsyn	7
7. Datagrunnlaget for neste utgave	7
8. Forslag til ny hovedstruktur i 1993-utgaven	8
9. Organisering av stoffet i det enkelte kapittel	9
10. Konsekvenser for forfattere og fagkontorer	10
11. Nærmere om innholdet i noen av kapitlene	11

1. Innledning

I dette notatet gjennomgår vi erfaringer fra arbeidet med Sosialt utsyn 1989. Med dette som utgangspunkt legger vi fram en del forslag til endringer både av organiseringen av arbeidet med neste Sosialt utsyn, og av hovedtrekkene i opplegget av publikasjonen.

Notatet vil danne grunnlag for diskusjoner omkring erfaringene og forslagene med andre personer og kontorer. Videre er det tanken at notatet, med eventuelle justeringer, skal ha funksjon som et "prosjektskriv" overfor ledelsen og overfor de ulike fagkontorer i forbindelse med at arbeidet med neste utgave av Sosialt utsyn settes i gang i 1991.

2. Redaksjon og organisering

Redaksjonen for Sosialt utsyn 1989 lå i Gruppe for planlegging og analyse (GPA). Redaksjonen for tidligere utgaver lå i Sosiodemografisk forskningsgruppe. Gruppe for sosial rapportering har ansvaret for neste utgave av Utsynet som er planlagt å komme ut i 1993.

Mens redaksjonen lå i Sosiodemografisk forskningsgruppe var det én person, redaktøren, som både hadde ansvaret for utgivelsen og som utførte det meste av det faglige og praktiske redaktørarbeidet. Til støtte for arbeidet med Sosialt utsyn 1983 ble det opprettet et antall referansegrupper som var bredt sammensatt av eksperter (både utenfor SSB og i SSB) på de ulike områdene.

I arbeidet med Sosialt utsyn 1989 ble det valgt en annen organisasjonsmodell. I stedet for en enkeltstående redaktør, ble det nedsatt et redaksjonsutvalg med seks personer, underdirektøren i Underavdeling for leveårsstatistikk, fire medlemmer fra GPA og en fra Demografisk analysegruppe. Hovedansvaret for enkeltkapitler ble fordelt mellom personene i dette utvalget, og underdirektøren hadde det overordnede ansvaret.

Arbeidet i redaksjonen ble organisert som arbeidsmøter der hele

redaksjonen deltok i planleggingen, og i arbeidet med å kommentere disposisjoner og kapittelutkast fra forfatterne. I tillegg hadde redaksjonen ansvaret for utforming og skriving av innledningskapitlet. Denne organiseringen hadde flere fordeler. Den sikret ekspertise innen redaksjonen over et ganske bredt felt, samtidig som redaksjonen langt på vei hadde en felles forståelse av oppgaven. Dette bidro bedre enn en referansegruppemodell til at ulike ekspertsynspunkter ble innordnet under en felles målsetting med de ulike kapitlene, slik at kapitlene fikk et enhetlig preg. Samarbeidet i redaksjonen sikret også en kritisk gjennomgang av både den tekstlige analysen, tabeller og figurer.

Organiseringen hadde imidlertid også ulemper. Denne måten å organisere arbeidet på var tidkrevende, og det var dessuten vanskelig å finne møtetidspunkter som passet alle i redaksjonsutvalget. Dette innebar bl.a. at det tok lengre tid enn ønskelig før forfatterne fikk kommentarer til utkast. At arbeidet i redaksjonen var forholdsvis tidkrevende førte også til at det ble mindre tid til direkte samarbeid mellom redaksjonens medlemmer og forfatterne.

Det er derfor grunn til å justere organiseringen av arbeidet med den neste utgaven. Det synes lite hensiktsmessig å vende tilbake til modellen med én redaktør. Redaksjonen foreslås delt i mindre grupper med hovedansvar for hver sine områder. En slik organisering vil kreve sjeldnere møter der hele redaksjonen er samlet, men forutsetter god kommunikasjon mellom gruppene, og en felles planleggingsfase for å hindre overlapp mellom kapitler.

Redaksjonsmedlemmene bør i større grad samarbeide med forfatterne. Særlig i den tidlige fasen av arbeidet er dette nødvendig. Vi regner med at en på denne måten kan korte ned den fasen da disposisjonene utarbeides. Med utarbeiding av to disposisjoner og kommentarer til disse fra redaksjonen tok denne fasen mer enn et halvt år for SU-89.

I forbindelse med enkelte av kapitlene bør redaksjonen søke støtte fra eksperter utenfra. Selv om redaksjonen er bredt sammensatt, viste erfaringer fra SU-89 at det er områder der det er nødvendig med kompetanse utenfra. Særlig i den første fasen når kapitlene legges

opp, og i avslutningen, vil dette være en fordel.

3. Samarbeid mellom redaksjon og forfattere

Stort sett var samarbeidet mellom redaksjonen for SU-89 og kapittelforfatterne tilfredsstillende. Det kan ha sammenheng med at redaksjonen bidro med større arbeidsinnsats enn tidligere, slik at forfatterne ikke følte seg isolert med en litt for stor oppgave. Det har ofte vært et problem for uerfarne forfattere tidligere.

Høsten 1989 ble det arrangert en fellesmøte mellom redaksjonen og forfatterne for å utveksle erfaringer om arbeidet med SU-89. Enkelte forfattere mente at redaksjonsperioden ble for lang. Det tok for lang tid fra de selv var ferdige med sitt kapittel til utsynet forelå. Dette problemet er det lite å gjøre med, all den stund noen forfattere nødvendigvis blir senere ferdig enn andre, bl.a. som følge av datasituasjonen. Noen påpekte også at det tok for lang tid fra et utkast var levert, til forfatterne fikk kommentarer fra redaksjonen. Dette hadde sammenheng med organiseringen av arbeidet i redaksjonen, noe som er omtalt ovenfor. Med en annen organisering av redaksjonsarbeidet burde denne tiden kunne forkortes vesentlig. Det ble i tillegg etterlyst møter mellom redaksjonen og alle forfatterne samlet, slik at fellesproblemer kunne drøftes.

4. Tids- og ressursbruk

Til arbeidet med SU-89 gikk det med vel 8 000 timeverk fordelt over tre år, om lag halvparten ble utført i 1988. Det er vanskelig å si hvor stor del av dette som har gått med til redaksjonelt arbeid. Kontor 224 (GPA) har i tillegg til størstedelen av redaksjonsarbeidet hatt arbeidet med fem av kapitlene. Antar en at i overkant av 500 timer går med til ett kapittel, vil vi anslå at redaksjonsarbeidet har krevd 3 000 - 3 500 timeverk i løpet av de tre årene.

Tabell 1. Utførte og planlagte timeverk til Sosialt utsyn 1989

Kontor	Utførte timeverk				
	1986	1987	1988	1989	1986-1989
212		300	279	0	579
213		413	243	20	676
214		261	99	0	360
222		155	157	0	312
223		0	128	2	130
224	51	1409	2298	1181	4939
225		0	3	0	3
244		143	380	23	546
331		0	327	91	418
450		0	95	48	143
460		0	0	0	0
I alt	51	2681	4009	1365	8106

Kontor	Planlagte timeverk				
	1986	1987	1988	1989	1986-1989
212		600	260	0	860
213		260	370	20	650
214		200	50	0	250
222		300	550	0	850
223		80	200	0	280
224		2100	1850	50	4000
244		230	315	0	545
331		0	120	0	120
450		0	700	0	700
460		0	20	0	20
I alt		3770	4435	70	8275

Tabell 2 viser en rekonstruksjon av den gjennomførte timeplanen for SU-89. Fagkontorenes arbeid startet opp i første halvdel av februar 1987. I ettertid virker det som om arbeidet med disposisjonen har tatt for lang tid, vel et halvt år før disposisjonen for alle kapitlene var ferdig. Vi forutsetter at det vil være både mulig og riktig å gjøre denne fasen kortere. Omkring årskiftet 87/88 forelå sju av ni kapitler i første utkast.

Tabell 2. Gjennomførte datoer i arbeidet med Sosialt utsyn 1989

Kapittel	1. disposisjon		2. disposisjon		1. kapittelutkast		2. kapittelutkast	
	Utkast	Kommentar	Utkast	Kommentar	Utkast	Kommentar	Utkast	
Befolkning	?	27/3 87	17/6 87	21/8 87	4/11 87	24/11 87	17/2 88	
Arbeid	12/3 87	30/3 87	20/5 87	7/9 87	30/10 87	4/12 87	21/10 88	
Helse	26/3 87	29/4 87	29/6 87	22/9 87	?	?	30/8 88	
Sosial kontakt	25/3 87	?	15/6 87	5/9 87	?	29/12 87	?	
Utdanning	?	6/4 87	?	14/9 87	?	31/1 88	?	
Inntekt	31/3 87	8/4 87	?	6/1 88	juni 88	?	10/10 88	
og forbruk	18/3 87	8/4 87	11/11 87	6/1 88		?	10/10 88	
Boforhold	9/3 87	27/3 87	7/7 87	7/9 87	25/2 88	?	?	
Ferie og fritid	30/3 87	8/4 87	26/6 87	8/9 87	17/12 87	31/1 88	1/9 88	
Kriminalitet	?	?	15/6 87		28/12 87	31/1 88	27/9 88	

Den lange første fasen i arbeidet hadde også som konsekvens at flere av forfatterne sluttet eller gikk ut i permisjon. Det gjaldt kapitlene Befolkning, Helse, Sosial kontakt, og tildels Inntekt og forbruk. Det førte til merarbeid for redaksjonen med å gjøre ferdig kapitlene.

Vi regner med at fagkontorenes arbeid med neste utgave av Sosialt utsyn bør komme i gang i begynnelsen av 1991. Den mest omfattende innsatsen vil være konsentrert til 1991 og 1992. Det bør kontorene være oppmerksomme på i planleggingen. Arbeidet i 1993 vil stort sett bestå i redaksjons- og produksjonsarbeid og vil utføres av redaksjonen, tekstbehandlingskontoret og trykningskontoret.

5. Tekniske løsninger

Sosialt utsyn 1989 hadde et noe mindre omfang (antall sider) enn tidligere utgaver. Dette skyldes hovedsakelig to forhold: Ny layout og mindre figurer og tabeller.

Også selve formatet var mindre enn tidligere, og det er vårt inntrykk at dette er et bedre format enn A4. Med tanke på f. eks. skoleelever og studenter - som er en viktig og stor brukergruppe - er det rimelig å beholde det nye formatet også i neste utgave.

Det praktiske arbeidet med tegning av figurer ble denne gangen utført av redaksjonen. Dette er et relativt omfattende arbeid, og for neste utgave bør tekstbehandlingskontoret eller trykningskontoret kunne overta denne oppgaven.

Redaksjonen benyttet seg av konsulentbistand fra Ad Notam forlag når det gjaldt layout, valg av og kontakt med setteri og trykkeri, o.l. Erfaringene med bruk av slik konsulenthjelp er noe delte. Det layoutmessige resultatet ble nok langt bedre enn vi selv ville ha klart å få til, og dette samarbeidet var lærerikt for redaksjonen. På den annen side ble det på denne måten mange instanser å forholde seg til i pro-

duksjonsprosessen (forfattere, forlag, layout, setteri, trykkeri, tekstbehandlingskontor, trykningskontor).

- . I den grad neste utgave får samme layout og utforming, vil imidlertid behovet for slik bistand være langt mindre. Etter hvert som SSB vinner erfaring med desktop publishing, bør neste utgave kunne produseres som tilnærmet trykkeklart manus i Ventura, på samme måten som vi i dag produserer Samfunnsspeilet, eventuelt med fotosats utenfor huset. Ett problem vil muligens være engelsk tekst i figurene.

6. Kapittelinnvidelingen i Sosialt utsyn

Kapittelinnvidelingen i Sosialt utsyn har stort sett fulgt inndelingen i fagkontorer i SSB, og kan for en del synes mer praktisk enn levekårs-teoretisk begrunnet.

Kapittelinnvidelingen i SU-89 fulgte i hovedsak denne inndeling, men avvek fra tidligere utgaver på noen punkter. Blant de viktigste endringene var at kapitlene om inntekt og forbruk ble samlet. Det samme ble gjort med kapitlene om fritid og ferie og kulturell deltaking. Videre gikk kapitlet om politisk deltaking ut. Forøvrig var hovedstrukturen som tidligere.

Denne inndelingen førte til at en del sentrale levekårsemner vanskelig lot seg integrere i utsynet. Mest merkbart er dette for en del av tjenestesektoren, spesielt tjenester for barn og eldre. I 1989-utgaven ble f. eks. barnehager og fritidshjem plassert under Arbeidskapitlet til tross for at dette er tilbud for barn, og derfor ikke bare bør knyttes til arbeidslivet. Praktiske tjenester for eldre falt også delvis bort, selv om en del finnes igjen i Helsekapitlet. Også tema som hørte inn under nærmiljø og fysisk miljø ble spredt på flere kapitler.

7. Datagrunnlaget for neste utgave

Innholdet i Sosialt utsyn varierer noe over tid avhengig av data-situasjonen, spesielt ulike utvalgsundersøkelers aktualitet. Ved siden av løpende statistikk og registeropplysninger, regner vi med at

følgende undersøkelser vil være sentrale for Sosialt utsyn 1993:

- Folke- og boligtellingsundersøkelsen 1990
- Fruktbarhetsundersøkelsen 1988
- Boforholdsundersøkelsen 1988
- Tidsnyttingsundersøkelsen 1990
- Levekårsundersøkelsen 1991
- Arbeidslivsundersøkelsen 1989
- Evt. planlagt Kulturundersøkelse 1991

I utgangspunktet ser det ut til at datasituasjonen for neste utgave av utsynet vil være svært god for de fleste kapitlenes del.

8. Forslag til hovedstruktur i 1993-utgaven

På grunnlag av det datamaterialet vi vil ha til rådighet og de erfaringer som er høstet i forrige utgave, har vi følgende forslag til kapitler i neste utgave. Titlene er foreløpige og må tolkes som stikkord for innholdet.

Befolkning
Helse
Arbeid
Utdanning
Inntekt og forbruk
Nærmiljø og fysisk miljø
Familie og husholdning
Sosial deltaking
Omsorg
Kulturell deltaking og fritid

Dette forslaget til hovedstruktur avviker noe fra tidligere utgaver. Noen av kapitlene som har hatt en tradisjonell plass faller ut, og andre områder kommer til. Kapitler fra tidligere utgaver som faller ut i følge dette opplegget er Kriminalitet, Boforhold, og Ferie og fritid. At et område ikke lenger dekkes av et eget kapittel innebærer

ikke nødvendigvis at temaet ikke blir behandlet, men det vil i de fleste tilfeller få en noe mer beskjeden plass. Boutgifter vil f. eks. bli behandlet under kapitlet Inntekt og forbruk. Tidsbruk, f. eks. mengden av fritid ulike grupper har til rådighet og tidsbruk til ulike formål, vil stå sentralt p.g.a. aktuelle data fra Tidsnyttingsundersøkelsen, og vil bli omtalt i flere av kapitlene. Sosiale konflikter vil passe inn i avsnittet om sosial deltaking, men temaet kriminalitet vil sannsynligvis få en mindre omfattende behandling enn i tidligere utgaver.

Kapitlene om arbeid, helse, utdanning og om inntekt og forbruk følger stort sett opplegget fra 1989-utgaven. Befolkningskapitlet vil omfatte en oversikt over befolkningen med utviklingstrekk i ulike komponenter. Forhold som har å gjøre med familier og husholdninger skilles ut som et eget kapittel. Dette kan eventuelt integreres i kapitlet om sosial deltaking, men foreløpig opererer vi med to separate kapitler. I forrige utgave var kulturell deltaking en del av kapitlet om Ferie og Fritid. Her blir det foreslått som et eget kapittel.

Omsorgskapitlet og kapitlet om nærmiljø og fysisk miljø er nye. Omsorgskapitlet vil omfatte tjenester for barn og eldre. "Miljøkapitlet" vil omfatte informasjon om bomiljø, nærmiljø og lokalsamfunn, og trolig også arbeidsmiljø.

9. Organisering av stoffet i det enkelte kapittel

Det er flere måter å organisere stoffet i kapitlene på. Den måten vi hittil har valgt, har vært svært krevende for den enkelte forfatter. De har hver for seg hatt ansvaret for store kapitler som både har dekket utviklingen i hovedtemaet over tid, og i tillegg drøftet endringer innenfor en rekke spesialområder som hører inn under kapitlets tema. Arbeidet med kapitlene har strukket seg over forholdsvis lang tid, og det har skapt problemer for utgivelsen av Utsynet når forfattere slutter i SSB i redaksjonsperioden, eller av andre grunner ikke har kunnet fullføre kapitlene.

Vi foreslår en annen måte å organisere kapitlene på. Hvert kapittel

bør ha et oversiktsavsnitt som gir informasjon om utvikling over tid i viktige levekårskomponenter innenfor kapitlets tema, med vekt på viktige endringer i fordelingen av levekår. Det kan være greit å ha noen gjennomgående fordelingsprinsipper gjennom alle, eller de fleste kapitlene, selv om det nødvendigvis vil bli noen avvik. Oversiktsavsnittet bør ikke være større enn 10 sider, ferdig trykt med figurer og tabeller.

I tillegg til oversiktsavsnittet vil hvert kapittel inneholde et varierende antall kortere artikler som behandler viktige og aktuelle problemstillinger innenfor kapitlets tema. Det kan dreie seg om en utdyping av et av de hovedtrekkene som allerede er drøftet i hovedavsnittet og/eller et eget tema som ikke har status som hovedtrekk.

10. Konsekvenser for forfatterne og fagkontor

En slik måte å organisere stoffet på, får konsekvenser for forfattere og fagkontorer. I stedet for at et fagkontor har ansvar for et bestemt kapittel, vil det måtte bidra til flere. Arbeidet vil ikke nødvendigvis bli mindre omfattende enn før, men det vil kunne bli fordelt på flere av medarbeiderne ved det enkelte kontor. Det vil m.a.o. ikke bli så belastende som før for den enkelte forfatter. Flere vil kunne yte bidrag i form av en liten artikkel rundt en aktuell problemstilling. Redaksjonsarbeidet vil heller ikke bli så sårbart som før, og en vil lettere kunne kompensere for forfattere som slutter underveis eller går i permisjon. Arbeidet vil ikke stå og falle på at alle bidrag kommer i havn.

Spesialartiklene innenfor hvert kapittel vil ta opp aktuelle problemstillinger. Det er for tidlig å bestemme hvilke tema som bør tas opp. Det vil bl.a. være avhengig av hvilke prosjekter det enkelte fagkontor arbeider med og hvilken fase prosjektarbeidet er i. Etter hvert som arbeidet med Sosialt utsyn kommer i gang, er det rimelig å utarbeide en liste over problemstillinger i samråd med fagkontorene.

11. Nærmere om innholdet i noen av kapitlene.

Det går fram av kapitteloversikten at flere av kapitlene i neste utgave vil være forskjellige fra tidligere utgaver. De kapitlene som innholdsmessig vil likne mest på tidligere utgaver er Arbeid, Helse, og Utdanning. Befolkningskapitlet vil også hovedsakelig være som før når det gjelder innholdet, men delt i to. Nedenfor har vi antydning innholdet i hovedavsnittene i de kapitlene som er nye eller som vi regner som vanskelige. Disse forslagene er ikke drøftet med de aktuelle fagkontorene, men vil danne grunnlag for en slik drøfting.

Kapitlet om inntekt og forbruk

For husholdninger vil det være aktuelt å vise (ved hjelp av inntektsregnskap) hvordan de ulike inntektskomponentenes betydning for husholdningenes gjennomsnittlige inntekt har utviklet seg over tid. Størst vekt vil det bli lagt på å vise utviklingen i inntekt etter skatt pr. hushold og pr. forbruksenhet. Kapitlet vil vise utviklingen for ulike husholdningstyper og inntektsklasser. Videre vil kapitlet inneholdet oversikt over formuesutviklingen for husholdninger etter husholdningstype og inntektsklasse. (Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsene).

Videre vil kapitlet gi tall for reallønnsutviklingen for alle lønnstakere (kilde: Nasjonalregnskapet) og reallønnsvekst etter kjønn i ulike bransjer/-sektorer (kilde: Lønnstatistikken).

For forbrukets vedkommende vil det være naturlig å vise utviklingen av husholdningenes gjennomsnittlige utgifter til ulike formål (mat, bolig, transport m.v.) etter husholdningstype (kilde: Forbruksundersøkelsene).

Det vil bli laget et Internt notat som går nærmere inn på opplegget av et kapittel om Inntekt og forbruk.

Kapitlet om nærmiljø og fysisk miljø

I et slikt kapittel må en få fram goder og belastninger av mer kollektiv natur som den enkelte bare i begrenset grad har kontroll over eller kan kjøpe (seg fri fra). En kunne også undersøke om kollektive belastninger i høyere grad enn andre belastninger har en tendens til opphopning.

1. Nærmiljø

Dette omfatter slike ting som støy, forurensning og trafikkbelastning ellers, servicetilbud av forretningsmessig karakter, aktivitetstilbud til ulike grupper (barn, gamle, unge mv.). Vi burde også forsøke å få til mål for sosiale sider ved nærmiljøet, forholdet til naboer, fellesaktiviteter, uro/konflikter i nærmiljøet, hvor stabilt er nærmiljøet osv.

2. "Miljøet" i kommunene

Vi bør overveie om det er mulig å karakterisere kvaliteten av "miljøet" i kommunene. Kommunene er nå også blitt svært viktige som leverandører av velferdstjenester, og mange krefter trekker i retning av økende ulikhet mellom kommunene. Hva kan vi bruke til å karakterisere kommunene? Kvaliteten av skoletilbudet, eldreomsorgen, barneomsorgen, kriminalitet, arbeidsløshet m.m.?

3. Arbeidsmiljø

Ved siden av nærmiljøet er vel arbeidsplassen det stedet der folk oppholder seg mest. Et viktig spørsmål når vi skal behandle arbeidsmiljøet er om vi skal begrense oss til fysisk arbeidsmiljø, eller om også organisatorisk arbeidsmiljø skal trekkes inn.

Et viktig spørsmål må være hvorfor det ha skjedd så små endringer i fysisk arbeidsmiljø til tross for at det blir færre arbeidere og flere kvinner med arbeidsmiljøproblemer under gjennomsnittet. Et annet spørsmål vi bør gå inn på er om ulikhet i fordelingene av fysisk arbeidsmiljøproblemer har endret seg. Selv om det har vært små

endringer i hyppigheten av de enkelte problemer er det vel mulig at f. eks. andelen med mange problemer har blitt mindre. Blant fordelingsvariablene er kjønn, alder og sosioøkonomisk status/yrke viktig.

Kapitlet om sosial deltaking

1. Forholdsvis kort behandles utviklingen i kontakter med familie, venner og naboer fra LKU. Spesielt burde en se på utviklingen for ulike alders- eller familiefasegrupper (ikke gjort i SU-89), og muligens også utviklingen i by/land (blir det sosiale liv på bygda mer og mer urbanisert?).
2. Muligens belyse utvikling i samlet sosial kontakt. Det er lite aktuelt å bruke isolasjon som indikator, for med de målemetodene vi bruker finner vi svært få som er sosialt isolerte. Går vi mot et samfunn som er fattigere på primær sosial kontakt? Går vi mot større ulikhet i fordelingen i sosial kontakt? Blir det flere eldre med liten sosial kontakt?
3. Bruke tidsnyttingsundersøkelsenes samværsopplysninger til de samme problemstillingene. Vi får nå for første gang endringstall for tid til sosialt samvær med barn, ektefelle og andre. Får familiene mindre tid til hverandre? Det blir en utfordring å integrere de to tilnæringsmåtene for måling av primærkontakt i kapitlet.
4. Foruten de primære sosiale kontakter bør vi forsøke å få et grep om de krefter som holder sammen/splitter det større samfunnet. Her kommer naturligvis opplysninger om organisasjonsdeltaking inn. Også opplysninger om engasjement i nærmiljøaktiviteter. Ellers er det her stort behov for innsikt og fantasi. Det er sikkert mye vi kunne bruke, men vi bør se etter utviklingstrekk.

Kapitlet om omsorg

Siden dette er et nytt kapittel, er det nødvendig å drøfte hva som skal ligge i begrepet omsorg i denne sammenhengen. Kapitlet bør inneholde oversikter over både offentlige og private omsorgs- og tilsynsordninger, og praktiske tjenester. I drøftingen av tjenester for eldre er kjønnsforskjeller og husholdningsopplysninger sentrale faktorer. For alle tjenester er geografiske forskjeller viktige.

Når det gjelder omsorgsbehov, må størrelsen av grupper med omsorgsbehov og størrelsen av behovet drøftes, også eventuelle framtidige endringer bl.a. som følge av endringer i befolkningens sammensetning. Kapitlet kan trolig ha nytte av utredningen som kommer fra "Eldreutvalget" i beskrivelser av ulike tjenester for eldre. For barn vil behovet for f. eks. barnehageplasser være politiske måltall.

Utviklingen i innsatsen i omsorgstjenester må få en bred plass. Det må gjøres rede for ressursinnsatsen i form av antall ansatte og offentlig ressursbruk forøvrig. Den private innsatsen vil vi kunne få kartlagt ved Tidsnyttings- og Levekårsundersøkelsene.

Kapitlet bør videre inneholde en gjennomgang av de viktigste tjenestene med drøfting av dekningsgrad og eventuell underdekning. Tjenestene for barn omfatter barnehager, dagmammavirksomhet og fritidshjem. I tillegg er det naturlig at barnevernet behandles her.

De viktigste tjenestene for eldre er sykehjem/aldershjem og hjemmehjelp/hjemmesykepleie. Kapitlet bør også omfatte en del andre ordninger, f. eks. trygdeleiligheter og kommunale serviceboliger.

Andre tjenester som bør behandles i dette kapitlet er HVPU og narkotika- og rusmiddelomsorgen.

Kapitlet om kulturell deltaking

Innholdet i dette kapitlet avhenger i noen grad av den kulturundersøkelsen som er under planlegging, kanskje særlig m.h.t. de problemstillingsorienterte artiklerne.

Kapitlet baseres på et utvidet kulturbegrep, dvs. at også ulike egenaktiviteter (kultur og idrett) tas med.

Innledning om utgifter til kulturformål. Hovedinnholdet i innledningsavsnittet blir utviklingen over tid, samt variasjoner i deltakelse (kjønn, alder, regionalt og utdanning?).

- massemedier
 - innledning; litt om det endrede tilbudet
 - radio, tv (dårlig med nye data her i 1993)
 - aviser, bøker, ukeblad
- biblioteksbruk
- kulturdeltakelse (kino, teater, opera, museer, etc.)
- kulturell egenaktivitet (kor, orkester, etc.)
- fysisk egenaktivitet (sport, mosjon, etc.)
- organisasjonsdeltakelse/politisk deltakelse?

- samleindeks for kulturell aktivitet? (basert på levekårsundersøkelsene)

Hovedkilde: Diverse kulturstatistikk og levekårsundersøkelsene.